

Jemma já hausar

KLIPPEØEN

Nr. 1

Februar-Marts 2023

Årg. 82

Valborg Hjorth fra Rønne var krigssygeplejerske og bistod med at hjælpe sårede soldater rundt omkring i Europa under Balkankrigen, 1. Verdenskrig og den russiske revolution. Hun var flittig til at skrive dagbog og breve, som nu kan læses i en spændende, netop udkommet bog. Mere inde i bladet.

DE BORNHOLMSKE HJEMSTAVNSFORENINGER

København · Helsingør · Hillerød · Roskilde · Næstved · Fyn · Jylland

HUSK AT MELDE ADRESSEÆNDRING. En hel del eksemplarer af Klippeøen kommer retur med "adressaten ubekendt". Postvæsenet finder ikke ny adresse, så det er vigtigt, at medlemmer melder adresseændring til foreningens kasserer.

Bornholms Hjemstavnsforening af 1942

bornholms-hjemstavnsforening-kbh.dk

Formand: Carlo Holm, Engtoftevej 7, 2.th., 1816 Frederiksberg C., tlf. 2043 4146.
carloholm1@live.dk

Kasserer: Bent Christiansen, Sognevangelen 2 A, Sengeløse, 2630 Taastrup. 2264 3604.
bent_christiansen@mail.dk

Knud Sonne Løvgreen, Maj Allé 124. 2860 Søborg, tlf. 40456658.

Georg Mogensen, Højstrupparcken 35, 1.th., 2625 Vallensbæk, tlf. 26670836.

Poul Højegaard, Leen C.1. 2. sal, dør 3. 2630 Høje Taastrup, tlf. 40152889.

Aase Jacobsen, Bogtrykkervej 41, 4.tv, 2400 Kbh.NV, tlf. 29823914.

Henning Rasmussen, Nyvej 87, 3.mf, 2620 Albertslund, tlf. 2121 8598.

Gyrithe Varacob, Smakkegårdsvej 83, st. tv. 2820 Gentofte, tlf. 28108898.

Bornholms Hjemstavnsforening for Helsingør og omegn

Formand: Vibeke Munk, Roret 69, 3070 Snekkersten, tlf. 2145 1644.
vibeke@munk.mail.dk

Kasserer: Nina Müller, Hyldeblomsthaven 25, 4622 Havdrup, 4046 7452, niuf30@gmail.com

Bornholmerforeningen for Hillerød og omegn

bornholmerforeningen-hillerød.dk

Formand: Jørgen Dam, Hille-

rødvejen 9, 3480 Fredensborg, 48476140, mobil 40637526, Email: jorgen.dam@mail.dk

Kasserer: Bente Jakobsen, Rytterstien 2, 3400 Hillerød, tlf. 5122 7452
bente-finn@jakobsen.mail.dk.

Bornholmerforeningen for Roskilde og omegn

roskildebarnholmerforening.dk

Formand: Niels Jørgen Jørgensen, Lundevej 2, 4030 Tune, 6177 4856 formand@roskildebarnholmerforening.dk

Kasserer: Gurli Kofod, Stæregårdsvangen 21. 4550 Asnæs, 5219 9004
Mail: jgkofod@mail.dk.

Bornholmerforeningen for Vestsjællands og Storstrøms amter af 1987

Formand: Svend Hellisen: Torpevej 14, 4160 Herlufmagle 4015 2712, shla.torpe@dlgtele.dk

Kasserer: Vivi Bell, Kærebjergvej 11, 4242 Boeslunde tlf. 20270316 mail: bell@stofanet.dk.

Hjemstavnsforeningen Bornholmerklubben Fyn af 1982

www.bornholmerklubben-fyn.dk

Formand: Finn Mortensen, Rosenvænget 6, 5540 Ullerslev, 5184 9875
i_mortensen@hotmail.com.

Kasserer: Rita Piil, Kogtvedvænget 9E, 5700 Svendborg, 2449 0175
rita.piil@erip.dk

Bornholms Hjemstavnsforening 2000 (Jylland)

bornholmshjemstavns-jylland.dk

Formand: Poul-Erik Nilsson, Plantagen 22, 8400 Ebeltoft. Tlf.: 51309567.
E-mail: oebo48@mail.dk

Kasserer: Anette Havmøller Bärtel, Vermundsvej 35, 8370 Hadsten, tlf.: 20574622, e-mail: njbahb@hotmail.com

Hjemstavnsbyen

hjemstavnsbyen-svaneke.dk

Formand: Jørgen Dam, Hillerødvejen 9, 3480 Fredensborg, 48476140, mobil 40637526, Email: formand@hjemstavnsbyen.dk

Aministrator: Hans-Jørn Green, Solvej 39, 3330 Gørlose, tlf. 3035 5025. E-mail: adm@hjemstavnsbyen.dk

Inspektør i Svaneke: Lene Smidt tlf. 2442 6296.

Klippeøen

Ekspedition: Carlo Holm, Engtoftevej 7, 2.th., 1816 Frederiksberg C., tlf. 2043 4146.
carloholm1@live.dk

Redaktør: Erik Jensen, Sundby Parkvej 16, 4.tv., 2300 København S, 27245630
erj.global@gmail.com

Tryk: Bech Distribution a/s, Hedelykken 2-6, 2640 Hedehusene.

KØBENHAVN

Bornholms Hjemstavnsforening af 1942
www.bornholms-hjemstavnsforening-kbh.dk

Vi håber på godt fremmøde også i år

Godt nytår til jer alle og tak for godt fremmøde i det forgangne år. Vi håber på lige så godt fremmøde til de arrangementer, vi har planlagt i 2023.

2022 startede også med Corona-problemer, men generalforsamlingen fik vi afviklet til tiden i 2022.

Fødselsdagen blev afviklet 11. juni med stor succes, fin underholdning og god mad.

16. oktober havde vi en næsten fyldt sal til foredrag om de underjordiske med Lars Christian Kofoed Rømer.

20. november fejrede vi juletræshygge med god mad samt Luciaoptog (billedet) og musikalsk underholdning ved Stig Sommer og Bjarne Lisby. Der var salen også næsten fuld.

Men nu til det nye år 2023.

Vi begyndte den 8. januar med traditionel banko, og i skrivende stund venter vi den 22. januar besøg af en gammel bekendt fra Bornholm, Birgitte Borgen Müller Marcussen. Hun er født og opvokset i Ekkodalen og har gået i skole i Åker. Hun har skrevet en bog med 70 erindringsbilleder fra gamle bornholmere, der kunne huske noget fra russertiden.

Den 5. februar er der banko kl. 13.30.

Den 19. februar holder vi fødselsdagsfest med start kl. 13.00. Der serverer vi en treretters menu. Musikalsk underholdning af Thomas Evers Poulsen Band, som består af Troels Elnegaard Jørgensen og Thoms Evers Poulsen (billedet). Der vil blive spillet musik til maden og derefter

dansemusik, så husk danseskene. Thomas Evers Poulsen har nok nogle tricks, han kan lære os. Vi ser frem til en fornøjelig eftermiddag, og prisen er kun 195,00 kr. Tilmelding til Gyrithe tlf. 28108898 inden den 12. februar eller ved bankospillet den 5. februar.

Den 5. marts kl. 13.30 er der banko, og den 26. marts kl. 13.00 holder vi generalforsamling med efterfølgende spisning af gule ærter og pandekager med is. Eller alternativt wiener-schnitzel. Drikkevarer til sædvanlig lav pris. Der skal tilmeldes til spisningen til Gyrithe tlf. 28108898, mens selve general-

forsamlingen er frit tilgængelig for medlemmer. Maden koster 180,00 kr. Sidste frist til tilmelding er den 17. marts.

Bornholmertræffet er lørdag den 10. juni. Deltagerprisen for oplevelser og mad er 375,00 kr. Transporten tager de forskellige foreninger selv beslutning om. Vi vil give besked til alle foreninger om mødested og tid.

Kontingentbetaling for 2023

Kontingentet for alm. medlemmer i 2023 er 275 kroner. For pensionister 175 kroner.

Betalingen foretages via netbank, ved henvendelse i banken eller til vores kasserer ved arrangementer.

Betalings id. Nordea Bank: 2112-7554606061. Danske Bank girokonto: +01-3059790. Mobilepay: 686820. Husk at oplyse navn og medlemsnr. Sidste frist er 1. februar 2023. Rykkerskrivelse koster 50 kr. i behandlingsgebyr og porto.

Runde dage i februar:

75 år 1. februar: Folmer Aabye Dam, 4800 Nykøbing Falster, født i Aakirkeby.

85 år 1. februar: Gudrun Appellgren, 5591 Gelsted, født i Østermarie.

80 år 6. februar: Annie Rønberg, 2100 København Ø.

80 år 8. februar: Knud Erik Kristensen, 2800 Lyngby.

90 år 9. februar: Irene Kofoed, 6000 Kolding født Rønne.

40 år 10. februar: Nikolaj Møller Kofod, 2610 Rødovre.

90 år 12. februar: Flemming Kofoed Nielsen, 2670 Greve Strand, født i Knudsker.

40 år 16. februar: Kirstine Drasbech, 2700 Brønshøj.

30 år 18. februar: Louise Rønne Jensen, 2300 København S.

85 år 18. februar: Erna Thiim, 2730 Herlev, født i Aakirkeby.

65 år 20. februar: Henrik Kaalund-Jørgensen, 4000 Roskilde.

80 år 22. februar: Sonja Johanson, 2670 Greve.

75 år 24. februar: Birger Hansen, 4000 Roskilde.

80 år 25. februar: Erik Juul-Marker, 2800 Lyngby.

60 år 27. februar: Marianne Adamsen, 4070 Kirke Hyllinge.

75 år 29. februar: Lene Leffland, 3450 Allerød.

Runde dage i marts:

80 år 3. marts: Finn Jensen, 2750 Ballerup, født i Svaneke.

40 år 4. marts: Morten Skyhøj-Olsen, 2100 København Ø.

75 år 5. marts: Nancy Mortensen, 2650 Hvidovre, født i Allinge.

60 år 8. marts: Anne-Mette Neesgaard, 2100 København Ø.

50 år 11. marts: Mette Löttge, 2730 Herlev.

65 år 15. marts: Helle Mors, 2200 København N.

60 år 17. marts: Flemming Hjort, 3520 Farum.

70 år 18. marts: Malyanne Boel Dreyer, 2900 Hellerup.

90 år 19. marts: Arne Munch Jensen, 5230 Odense, født i Rønne.

65 år 22. marts: Birgitte Schwaner, 2860 Søborg.

65 år 23. marts: Unni Mathiasen, Nykøbing Sjælland, født i Rønne.

85 år 25. marts: Kirsten Edelmann, 4652 Hårlev, født i Svaneke.

80 år 26. marts: Lis Gurewitsch, 2670 Greve, født i Aaker.

85 år 27. marts: Grethe Hellfritzsh, 2740 Skovlunde, født i Allinge.

70 år 29. marts: Inge Collaitz, 2450 København SV.

75 år 30. marts: Ole Madsen, 4700 Næstved.

Nye medlemmer

Katja Berg Petersen, 1070 København K.

Charlotte Saggau, 4600 Køge.
Flemming Kofod Pedersen, 3700 Rønne.

Birgitte West, 2860 Søborg.
Jørgen M Jørgensen, 4281 Gørlev.

Bjarne Larsen, 2635 Ishøj.

Thes Dam-Westergaard, 2100 København Ø.

Ane Trolle Lindquist, 2400 København NV.

Anja Højlund Tullberg, 1722 København V.

Camilla Aaby Svendsen, 4270 Høng.

Generalforsamling den 26. marts

Indkaldelse til ordinær generalforsamling d. 26. marts kl. 13.00.
Dagsorden:

- 1) Valg af dirigent.
- 2) Formandens beretning.
- 3) Fremlæggelse af regnskab ved kassereren.
- 4) Indkomne forslag. Forslag skal være formanden i hænde senest 14 dage før generalforsamlingen.
- 5) Valg af kasserer. På valg er Bent Christiansen.
- 6) Valg til bestyrelsen. På valg er Aase Jacobsen, Gyrithe Varachob, Knud Sonne Løvgreen.
- 7) Valg af bestyrelsessuppleanter. På valg er Marianne Bay Hansen, Lise Krøner Hansen.
- 8) Valg af revisor. På valg er Henning Jensen.
- 9) Valg af revisorsuppleant. På valg er 2. suppleant Henrik Larsen.
- 10) Beretning fra Hjemstavnsbyen.
- 11) Eventuelt.

HELSINGØR

Bornholms Hjemstavnsforening
for Helsingør og Omegn

Vi begynder med Bornholmermad

Godt nytår til alle! I skrivende stund er vi lige begyndt på det nye år 2023. Og hvad kan vi forvente af det nye år? En ting er givet, at vi alle ønsker fred i Europa, og at vi alle glæder os til sol og sommer! Vi er positive i Bornholms Hjemstavnsforening, Helsingør, og starter med at mødes til Bornholmermad med sang og musik.

Mon ikke vi har det nye nummer af Klippeøen i postkassen uge 4? Hvis der er medlemmer, der endnu ikke er tilmeldt og har lyst til at deltage søndag den 29. januar kl. 12.30 så ring til Nina på tlf. 4046 7452.

Vores sidste sammenkomst 2022 var søndag den 20. november til gløgg og æbleskiver. Flot fremmøde (33 personer) og en skøn eftermiddag i selskab med en jysk sanglærke og hendes mand ved flyglet. (Billedet). Det blev til revysange og fortælling om tilblivelse af disse. Og da Birgitte fremførte Oswald Helmuths "Den mellemste køje", så bragede bifaldet i lokalet. Dyb beundring over sang og musik.

Forfatterbesøg

Søndag den 12. marts kl. 13.30 får vi besøg af den bornholmskfødte forfatter Ilse Wederkinck. Ilse udgav i 2019 "Havet er mit" der udspringer sig om livet fra små kår i omkring 1880 til relativ velstand i 1950. Velkommen til en eftermiddag, hvor vi dykker ned i fortiden på Bornholm, og hvor vi har forfatteren, som er født og opvokset på Fårebyvejen, selv til at fortælle om barndommen samt

bogens tilblivelse. Servering vil denne eftermiddag være kaffe med kage for 50 kr. pr. person.

Fødselsdage

11. februar 90 år: Jytte W. Rilum, Gurrevej 18, 3000 Helsingør.

20. februar 70 år: Rie Dick, Allegade 12B, st., 3000 Helsingør.

11. marts 70 år: Ingrid Steentoft, Langdraget 252, 3250 Gilleleje, født i Svaneke.

31. marts 80 år: Irene Olsson, Fynshovedvej 698, 5390 Martofte, født i Nexø.

Dødsfald

Vores trofaste medlem Kai Ove Nielsen, Dronningmølle, døde i sit sommerhus på Bornholm 19. december 2022 og blev bisat fra Rønne Kapel 30. december. Kai Ove blev 70 år. Æret være hans minde.

Husk tilmelding til Grethe 4166 1495 eller Nina 4046 7452 inden mandag den 6. marts.

Kend din egen

Traditionen tro har vi som sidste arrangement før sommeren "Kend din egen".

Endnu er programmet ikke helt fastlagt, men mere information findes i næste nummer af Klippeøen.

Bornholmertræf

Allerede nu kender vi datoen på Bornholmertræf 2023, der bliver arrangeret af foreningen i København. Lørdag den 10. juni mødes vi i Danmarks hovedstad sammen med en masse glade bornholmere og medlemmer af de bornholmske foreninger i Danmark. Slut op om dette arrangement. Læs mere om begivenheden i Klippeøen.

HILLERØD

Bornholmerforeningen for Hillerød og Omegn

www.bornholmerforeningen-hillerød.dk

Vores stand ved årets bornholmermarked.

General- forsamling søndag d. 12. marts

Vi holder generalforsamling i henhold til vedtægterne søndag den 12. marts kl. 13.00. Vi samles i Grønnegadecentret, Grønnegade, Hillerød.

Efter generalforsamlingen serveres 2 stk. smørrebrød + kaffe. Foreningen er vært ved dette traktement. Drikkevarer kan købes. Er man ikke medlem i foreningen koster maden 50 kr. Vi slutter eftermiddagen med et amerikansk lotteri.

Tilmelding til spisning er nødvendig til Bente på telefon 51227452 eller e-mail (bente-finn@jakobsen.mail.dk) senest den 7. marts.

Dagsorden iflg. vedtægterne:

1. Valg af dirigent.
  2. Beretning fra bestyrelsen om foreningens virksomhed i det forløbne år.
  3. Forelæggelse af det reviderede regnskab.
  4. Forslag fra bestyrelsen.
  5. Forslag fra medlemmer.
  6. Valg af:
    - A. Bestyrelsesmedlemmer.
    - B. 2 suppleanter.
    - C. 1 revisor + revisorsuppleant.
  7. Eventuelt.
- Det reviderede regnskab vil være fremlagt til eftersyn ved generalforsamlingen.

Mange gæster og nye medlemmer

For 5. gang var der i december bornholmermarked i Hillerød.

De ca. 30 udstillere havde besøgt af 2.700 gæster og kunne melde om en fin jule-omsætning af bornholmske delikatesser og julegaver.

Midt i hallen havde Bornholmerforeningen som sædvanlig en stand, hvor vi stod klar til at få en snak med alle, der kom forbi.

Vi talte med mange af vores egne medlemmer, men også fra de øvrige foreninger kom nogle forbi og hilste på.

Sidst og ikke mindst fik vi en del nye medlemmer i løbet af de to dage. Dem hilser vi velkommen, og vi glæder os til mødes med dem til de kommende arrangementer.

Fødselsdage

Vi ønsker hjertelig tillykke med fødselsdagen.

65 år den 18 februar: Dennis Hansen, Peder Mathiasens Vej 2, Birkerød.

60 år den 25. marts: Jette Seerup,

Bøgevej 12, Hillerød.

80 år den 9. april:

Lizzie Munch, Lærkebakken 8, Hillerød.

65 år den 10. april, Dorte Bach, Flintemarken 47A-6, Vedbæk.

En eftermiddag om Rønne Theater

Vi har aftalt med Jens Svane Boutrup, at han kommer og fortæller os om Rønne Theater. Det sker søndag den 12. februar. Jens har været direktør på teatret siden 2008 og vil bl.a. fortælle os om 200 års jubilæet næste år, som bliver fejret på behørig vis ligesom markeringen af den første teaterforestilling i Danmark for 300 år siden.

Vi starter kl. 14. Vi samles i Grønnegadecentret, Grønnegade Hillerød.

Pris for medlemmer inkl. kaffe og kage er 50 kr. og 75 kr. for ikke-medlemmer.

Dødsfald

Egon Petersen er død den 30. december 2022. Det er en af de helt store bornholmere i hjemstavnsbevægelsen, vi dermed siger farvel til. Han blev næsten 90 år gammel.

Egon blev født i Åker og var medlem af slagterfamilien på torvet i Aakirkeby. Han fortsatte i samme fag som sin far og farfar og drev en forretning i Virum igennem mange år.

Egon kom til Hillerød i 1956 og blev medlem i Bornholmerforeningen i Hillerød samme år. Han kom i bestyrelsen året efter. I de efterfølgende 25 år påtog han sig adskillige opgaver, herunder kasserer og formand i otte år. Indtil for nylig var hans foreningens revisor. Egon Petersen var æresmedlem i foreningen.

I Hjemstavnsbyen var Egon Petersen også i bestyrelsen og formand i 25 år indtil 2010 og satte altså også her sit store præg på byens udvikling og fremtid.

Begge foreninger skylder en stor tak til Egon Petersen. Æret være hans minde.

Bornholmerfrokost og god musik

Søndag den 13. november blev en meget fin dag for alle os i Bornholmerforeningen.

Vi var 60 medlemmer samlet til den traditionelle bornholmerfrokost, og bagefter underholdt Jens Ole Pihl (billedet) os alle med en herlig blanding af bornholmske viser og anekdoter. Der var frit valg hos publikum fra "Klippeøens sange", og vi måtte gerne synge med.

Jens Ole har efterfølgende publiceret 12 minutter af koncerten på youtube.com og Facebook. Lyt selv ved at benytte disse links:

Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=fNwkgzt_hog

Facebook: <https://www.facebook.com/100048607820805/videos/513568844061556>.

Velkommen til 22 nye medlemmer

Vi byder følgende nye medlemmer velkommen i foreningen:

Ingelise Guldager, Funkevej 10, Hillerød.

Ebbe Bjerg, Birkevænget 17, Frederikssund.

Ninna Jensen, Nørredamsvej 21, 3480 Fredensborg.

Ole Jacobsen, Jespervej 107, 3400 Hillerød.

Jørgen Karlsen, Tvingsbakken 49, 3200 Helsingør.

Flemming Rene Haagensen, Toftevang 34 st. tv. 2800 Lyngby.

Kirsten Haagensen, Toftevang 34 st tv, 2800 Lyngby.

Birgit Pedersen, Humlehaven 30, 3400 Hillerød.

Connie Nyegaard, Vibekevej 7 B, 4.2, 3400 Hillerød.

Claus Kofoed, Spurvehøjvej 12 st.th., 2650 Hvidovre.

Ulla Schmidt, Sabroesvej 15 B

1.tv., 3000 Helsingør.

Jonna Møller Nielsen, Hyrdavangen 22 2. tv., 2700 Brønshøj.

Birgit Agerlund Olsen, Skoleloden 3, 3550 Slangerup.

Pia Agerlund, Skoleloden 3, 3550 Slangerup.

Hans Andreas Høst Andersen, Fredgårdsvej 16, 3200 Helsingør.

Charlotte Holm Clausen, Brandts Vænge 2, 3460 Birkerød.

Bodil Pedersen, Spættevej 15, 3400 Hillerød.

Birte Jønsson, Cirkelbuen 89, 3400 Hillerød.

Jan Jacobsen, Cirkelbuen 89, 3400 Hillerød.

Jytte Bloch-Kelsen, Parken 18 1. th., 3480 Fredensborg.

Irene Kofoed-Nielsen, Kongshøjparken 67, 3550 Slangerup.

Henning Kryger, Hvidehusvej 28, 3450 Allerød.

En eftermiddag med folkeminder

Hva gaar over et halmstæjnje udan aa pazla ?

Hvor blev det første søm slået i Rø Kirke?

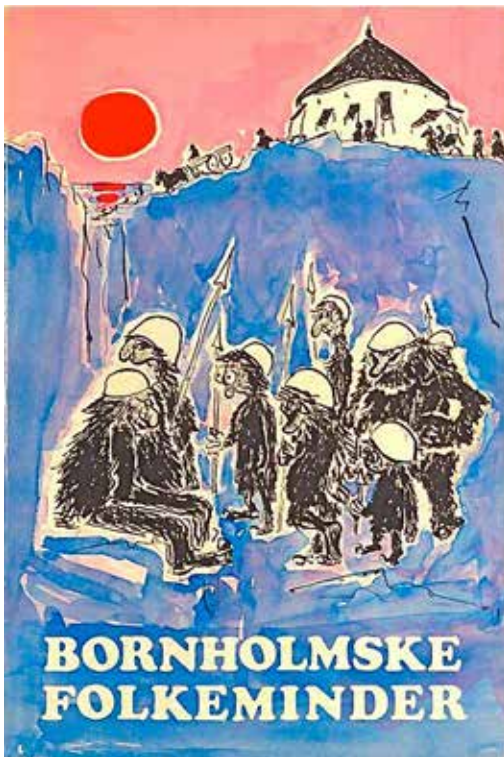
Ja kajnj stikka, men inte bida, ja kajnj staa, men inte gaa.

Svar: Månen, på hovedet, tidsel.

Disse gåder stammer fra bogen Bornholmske Folkeminder, samlet af statsskovfoged Valdemar Seier, og det var noget, deltagerne i vor hyggeeftermiddag d. 19. november blev bedt om at finde svaret på under Eskil Holms udpluk fra bogen.

Vi kender den fredelige og uskylde Krølle Bølle, der i forskellige udgaver er medbragt fra en ferie på Bornholm. Men tidligere var overtroen stærkere og dybere forankret. Eller? Når børnene slog sig på en finger eller brændte sig, skulle der blæses på den. Det hjalp. Det var den onde ånd, der skulle uddrives.

Gode råd mod sygdomme havde man også. Havde folk bylder, skulle de klemme bylden ud, stoppe den i et bøsseløb og skyde den ud. Havde de en fjende, som ønskede dem ondt, skulle de sigte i retning af hans hus. Så fik han bylderne. Havde man fået næseblod, skulle der lægges en eddikeklud i nakken. Vorter betød lykke. Når en karl eller pige havde mange vorter, sagde man: ”Naj se, sikkje monga kjør du faar”. Nærlige Niels P. fra Skrubbe havde sparet så meget på lyset, at han i halvmørket var kommet til at sluge en tot hår. Da han med god grund ikke stolede på, at doktoren kunne hjælpe, gik han til en klog mand. Her fik han

det råd at spise kogt og stegt sild med benene i. Det hjalp!

Kort berettet fra eftermiddagen blev der serveret kaffe/te og kage (Hjemmebagt, hvilket altid er værdsat). Det gav energi til en masse bornholmersnak og ikke mindst en masse sange fra sangbogen, hvilket ved andre lejligheder er lidt nedprioriteret. En fin musikledsagelse gav en god stemning og den rette tone. Endvidere berettede Ole Hansson interessant og morsomt om sin tid ved postvæsenet i Rønne. Til slut blev der serveret en omgang smørrebrød, så man ikke skulle gå sultne hjem.

En hyggelig og dejlig eftermid-

dag med hyggelige og dejlige mennesker.

I øvrigt henviser bestyrelsen til Facebook, hvor vi har gruppen: Bornholmerforeningen for Roskilde og omegn. Her kan man læse/se diverse både om fortid og fremtid. For tiden er vi 122 medlemmer.

Eh

Fødselsdage

80 år den 14. februar: Aage Cordua, Roskilde.

85 år den 23. februar: Erling Due Kofoed, Roskilde.

85 år den 9. marts: Holger Ipsen, Roskilde.

NÆSTVED

Bornholmerforeningen Vestsjællands og
Storstrøms Amter af 1987

General- forsamling og noget om Sabber

Hermed indkaldes til ordinær generalforsamling søndag d. 26. marts kl. 13.30 i Herlufmaglehallen, Ravnstrupvej 1, 4160 Herlufmagle.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Beretning v/ formanden
3. Regnskab v/ kassereren
4. Valg af:
  - a. Bestyrelsesmedlemmer
  - b. Suppleanter
5. Valg af revisorer
6. Indkomne forslag
7. Eventuelt

Forslag, der ønskes behandlet, skal være formanden i hænde senest 4 uger før generalforsamlingen.

Efter generalforsamlingen og kaffen fortæller Brian Christensen og viser billeder om ”Sabber, en original papirklipper”.

Sabber boede på Bornholm fra 1973 til sin død i 2005.

I den tid var han kendt af alle på Bornholm. H.C. Andersen var kendt for sine papirklip, men Sabbers værker var langt mere raffinerede, men han oplevede ikke samme anerkendelse for sin kunst.

I 1996 udstillede han i Rom papirklip side om side med H.C. Andersen. Glæd jer til at høre om en spændende person og se de flotte papirklip. Se i øvrigt omtale af bogen i sidste nr. af Klippeøen

Efterfølgende er der spisning. Prisen er 125 kr. Drikkevarer er for egen regning. Af hensyn til spisning bedes om tilmelding senest mandag d. 20. marts til Svend tlf. 4015 2712, mail: shla.torpe@dlgtele.dk. Husk, det er den dag, uret stilles 1 time frem.

Fødselsdage

70 år den 24. februar: Britt Evy Funch, Købmagergade 5. st. 4700 Næstved. Født Kofod i Allinge.

Vi beklager, at fødselsdagen var forkert angivet i sidste nr. af bladet.

75 år den 10. marts: Britta Rønne-Nielsen, Sandbakken 11, 4700 Næstved. Født i Rønne.

85 år den 15. marts: Olai Klarup, Karolinelunden 20, 4690 Haslev. Født i Nexø.

Erindringer om russertiden

Søndag d. 26. februar kl. 13.30 kommer Birgitte Borgen Müller Marcussen og fortæller ud fra sin bog ”70 Erindringsglimt fra Russertiden på Bornholm”. Det er nu 76 år siden, russerne forlod Bornholm. Det er erindringer fra de sidste personer, der kan huske noget fra den tid. Mange af disse erindringer har ikke tidligere været offentliggjort. Det var en usikker tid, og mange drog et let-telsens suk, da de sidste russere forlod øen. I en pause får vi kage og en kop kaffe.

Mødet forgår i Herlufmaglehallen Ravnstrupvej 1, 4160 Herlufmagle. Tilmelding senest onsdag d. 22. februar til Svend, tlf. 4015 2712, mail: shla.torpe@dlgtele.dk

Julefrokost uden juletræ

Søndag d. 4. december blev den store julefrokost afviklet. Der var rigtig god tilslutning og masser af god julemad. Juletræet måtte vi undvære i år. Da formanden ikke har varevogn mere, var der ikke rigtig muligheder for at få træet transporteret. Vi sang nogle julesange, og der var bornholmsk oplæsning for dem, der stadig kan forstå sproget. Julemanden kom og delte små pakker ud. Selv om alle havde spist godt, blev æbleskiverne til kaffen også spist. Vi sluttede med et hurtigt bankospil, hvor der som sædvanlig var rift om Kirstens flotte juledekorationer.

FYN

Hjemstavnsforeningen
Bornholmerklubben Fyn af 1982
www.bornholmerklubben-fyn.dk

General- forsamling 10. marts

Årets generalforsamling finder sted fredag den 10. marts 2023 kl. 18.30 på Virkedal, Mågebakken 80 E, 5250 Odense SV.

Bestyrelsen serverer gule ærter, men der vil også være et alternativ til de gule ærter.

Desuden vil der være pandekager m/is og kaffe. Alt dette til en pris af i alt 125.00 kr. pr person. Vand, vin, øl og bornholmersnaps til de sædvanlige, lave priser.

Dagsorden ifølge vedtægter:

1. Valg af dirigent.
2. Bestyrelsens beretning.
3. Regnskab.
4. Indkomne forslag.
5. Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleant.
På valg er: Rita Piil, Lene Yde Madsen, Finn Mortensen og suppleant Palle Dahl.
6. Valg af bilagskontrollant og suppleant for bilagskontrollant.
På valg er: Claus Møller og suppleant Bjarne Rohde.
7. Fastsættelse af kontingent.
8. Eventuelt.

I henhold til foreningens love skal forslag fra medlemmer være formanden i hænde senest 4 uger før generalforsamlingen.

Tilmelding senest den 6. marts 2023 til Gurli Grønnegaard, tlf. 2261 6705 eller Rita Piil, tlf. 2449 0175.

Husk, at der skal betales samtidig med tilmeldingen på konto nr. 3914 0001705563.

Vi nød de saltstegte

Første søndag i december var igen i år afsat til foreningens julefrokost, hvor der var pænt fremmøde. I år var de almindelige, marinerede sild og karrysild dog droppet, da folk hellere vil have sildesalat og saltstegte sild. Men der blev nu gået godt til alle retter, der var kreeret af frivillige medlemmer. Stor tak til alle, der havde lavet mad.

Det blev selvfølgelig også til nogle julesange, og de, der havde lyst, fik en tur rundt om juletræet, afsluttende med ”Nu er det

jul igen” rundt i huset. Minsanden om der ikke også var en julegave til alle. Hyggesnak, kaffe, hjemmebagte småkager, mere hyggesnak, musik leveret af Herman og Jens Bjørn er overskrifterne på resten af en hyggelig eftermiddag, som sluttede med formandens orientering om hele næste års program begyndende med en lille udflugt samt cafebesøg den 15. januar.

Nye medlemmer

Bent Gregersen, Østerbrogade 107, 5600 Fåborg.

Heidi Simonsen, Mesinge Bygade 47 B, 5370 Mesinge.

Bent Clausen, Langegade 11 A, 5300 Kerteminde.

Velkommen til jer.

Nyhedsbrev

Vi sender jo jævnligt nyhedsbrev ud til dem, der har opgivet mailadresse. Vi har imidlertid oplevet, at nogle nyhedsbreve er røget i folks spam-bakke, så vær lige opmærksom på dette. Modtager du ikke nyhedsbrevet, kan du henvende dig til kasserer Rita Piil.

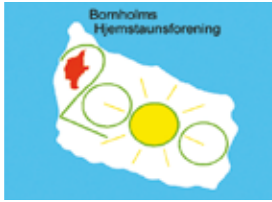
Fødselsdage

75 år den 6. februar: Alice Grønnegaard, Skibbrovænget 11, 4400 Kalundborg.

95 år den 11. februar: Palle Hågensen, Teglbakken 19 B, 5771 Stenstrup.

60 år den 7. marts: Poul Erik Bøgstrup, Gullfossvvej 12, 5210 Odense NV.

80 år den 15. marts: Jens Bjørn Hansen, Skalbjergrvej 12, 5230 Odense M.

JYLLAND

Bornholms Hjemstavnsforening 2000
www.bornholmshjemstavn-jylland.dk

Gaver og god mad

Lørdag d. 26. november afholdt vi foreningens årlige julekom-sammen i Viborg. Her mødtes 23 glade medlemmer i Asmild Engs fælleshus til hyggeligt samvær. Med spisning, sange, besøg af julemanden med hans sæk og gaver, bingo og pakke-spil. Bestyrelsen havde lagt sig i selen for at frem- og medbringe nogle af de bornholmske mad-retter som ristepølse og salt-stegte sild sammen med anden dansk traditionel julemad. Der var god stemning, og alle fik mindst en pakke med hjem efter nogle hyggelige timer med lystig snak og sange.

Fødselsdage

Runde fødselsdage i februar:

60 år:

Vibeke Reuss, Hornsyld, født på Bornholm.

75 år:

Poul Hjorth, Hjørring, født i Nexø.

Runde fødselsdage i marts:

70 år:

Lars Peter Frederiksen, Herning, født i Åkirkeby.

Flemming Nørregaard, Kolding, født i Svaneke.

Erik Flink Ibsen, Skødstrup, født i Nexø.

80 år:

Svend Aage Jensen, Kjellerup, født i Klemensker.

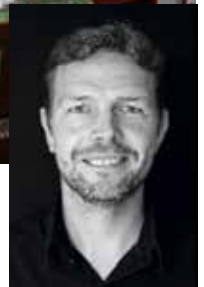
Iris Clausen Pedersen, Risskov, født i Åkirkeby.

85 år:

Jytte Gravers, Bjert, født i Kolding.

Der er dækket op til en hyggelig generalforsamling på Hvidsten Kro i Spentrup, hvor Brian Christensen også kommer og fortæller om Sabber.

Generalforsamling

Som omtalt i sidste nummer af Klippeøen nærmer vi os tiden for afholdelse af vores ordinære generalforsamling. Den finder sted søndag den 26. februar 2023 kl. 13.30 på en af landets ældste kroer - Hvidsten Kro. Den kendes nok af mange som hjemsted for de medlemmer af familien Fiil, der deltog aktivt i modstandskampen under tyskernes besættelse af Danmark.

Adressen er: Mariagervej 450, 8981 Spentrup.

Dagsorden ifølge vedtægterne. Vedtægterne findes og kan læses på hjemmesiden. Der er valg til bestyrelsen, til revisorposten og til suppleanter for både og. Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal - ifølge vedtægterne - være formanden i

hænde senest 14 dage inden generalforsamlingens afholdelse.

For deltagere, der har lyst, starter vi med spisning kl. 12.15. Menuen står på en af kroens specielle retter - æggekage med flæsk og tilbehør. Pris inkl. 1 genstand er kr. 175. Af hensyn til spisning er der bindende tilmelding til Käte, tlf. 2982 3790 senest 14. februar. Benyt gerne og helst konto 9570 - 11941737 ved indbetaling. Foreningen er vært ved efterfølgende kaffebord.

Efter generalforsamlingen får vi besøg af forfatter og forlagschef Brian Christensen, som vil fortælle om Jens Jakob Jensen, bedre kendt som Sabber. Læs den korte omtale af bogen om Sabber i sidste nummer af Klippeøen.

Valborg Hjorth rejste fra krig til krig og hjalp de sårede

Hun oplevede til fulde krigens rædsler. Fra Balkankrigen mellem Tyrkiet og Grækenland i 1912-13 til 1. Verdenskrig og sidenhen den russiske borgerkrig. Sygeplejersken Valborg Hjorth fra keramikerfamilien i Rønne drog ud i verden som krigssygeplejerske for Røde Kors, og det tætte samarbejde med den belgiske professor Antoine Depage førte hende fra den ene krigsskueplads til den anden.

Valborg Hjorth fik en række ordener og medaljer for sin indsats som Røde Kors sygeplejerske, men hun kunne andet end sygepleje. Hun skrev godt, og nu er hendes breve og erindringer på fremragende vis sat i sammenhæng med indledning og forklarende tekster af museumsinspektør Jacob Seerup, Bornholms Museum.

Han skriver om Valborg Hjorth: "Hun rejste ikke bare ud for at gøre en forskel, som mange ville sige nu om dage, nej, hun ville opleve noget, samtidig med at hun øvede sin gerning som sygeplejerske."

Opererede dag og nat

Det er der kommet en yderst vellykket bog ud af. Ikke mindst fordi Valborg Hjorth skrev nøgternt og humoristisk. Hun svælgede aldrig i de frygtelige oplevelser, men lagde heller ikke skjul på dem.

Oplevelser blev det til i lange baner, og Valborgs fortælling gør det meget klart, at hun blev vidne til en lang række rædsler, når hun og professor Depage i mange af døgnets timer stod ved operationsbordet og forsøgte at redde hårdt sårede soldaters liv. Hun skriver hjem til familien

Valborg Hjorth var den yngste af Agnethe og Lauritz Hjorths 11 børn. Hun var født i 1884 og døde i 1970.

i Rønne: "Vi stod paa operationsstuen dag og nat, og der var næppe tid til at sove eller spise. Gangen var til stadighed fyldt med sårede på bårerne, stønnende, råbende på vand og morfin. Portørerne havde travlt med at bære amputerede lemmer bort. Hvor er dog krig oprørende forfærdelig".

De kan tro, jeg vil med

På den anden side fik Valborg også mange spændende oplevelser, hvor hun blev inviteret med på de bonede gulve og mødte konger og kejsere.

Hendes udenlandske eventyr begyndte i 1911 ved en luksusklinik i Bruxelles, og her mødte hun sin skæbne i skikkelse af professor Antoine Depage. Året efter rejser professoren til Istan-

bul og åbner et krigslazaret, og han tog Valborg med.

Hun skriver:

"En dag i november 1912, da Balkankrigene var brudt ud, kom Professor Depage op og sagde på sin korte, bryske måde:

- Vil De følge med mig til Konstantinopel!

- Gerne, sagde jeg, og da jeg ikke rigtig havde fået fat på navnet, spurgte jeg: Er det her i byen?

- Nej, mon enfant, det ligger i Tyrkiet. Jeg vil selv lede en ambulance – ingen vil derned, da der er kolera, sorte kopper og anden djævelskab – at De ved det – jeg rejser senest om en uge, jeg får nogle unge læger med og matron og måske nogle engelske sygeplejersker.

- Jeg måtte synke nogle gange efter den overraskelse, men fik dog fremstammet. Ja, De kan tro, jeg vil med."

Udtrykket ambulance benyttedes, når man oprettede et lazaret i en krigszone.

Valborgs voldsomste oplevelser har nok været ved fronten i Belgien under 1. Verdenskrig. I et brev skriver hun bl.a.: "Hvad jeg synes, der er saa frygteligt at se, er alle de unge kraftige Mennesker, som ofte er saadan tilredte, saa de dør med det samme."

Til de mere rolige oplevelser i Belgien hører, at Valborg var med til at operere den belgiske Kong Albert, som sammen med sin familie var blevet evakueret til La Panne, hvor professor Depage og Valborg Hjorth modtog de lemlæstede soldater:

"Kong Albert skulle nemlig opereres, og det skulle ske i al hemmelighed. Professor Depage bad mig om at følge med og assistere.

Operation i Konstantinopel. Professor Depage har fat i patients knæ. Valborg står længst til venstre.

De kongelige boede i en lille, meget spartansk udstyret villa, der lå yderst i rækken langs havet, men det var ikke let at komme derind.

Først skulle man passere en villa for intendanturen med skildvagter udenfor, så kom man gennem en afspærret have, der hørte til en villa, der beboedes af nogle højtstående officerer. Så mødte man igen skildvagter, der ringede på to andre vagter, der ledsagede en ind til kongens villa, der lå godt gemt mellem sandklitterne – man skulle både have skriftlig tilladelse og kende feltråbet for de næste seks timer – det blev hvisket til en på kontoret, lige før man skulle ud i hemmelig tjeneste.

Kongen, dronningen og kronprinsen boede der med en stab bestående af en hofdame, mademoiselle Sucnech, en tjener og en kokkepige. Der var ingen kongelig pragt. Jeg var derhøvedagen før operationen sammen med en svejtsisk sygeplejerske, der tidligere engang havde passeret dronningen, og som nu skulle passe kongen. Vi måtte lave kon-

gens soveværelse om til operationsstue, og en belgisk læge, dr. V., kom kørende med alle operationssagerne – alle flasker var blevet præpareret under opsyn og forseget, og kufferterne var låset af for alle eventualiteters skyld.

Et stykke af kongens natskjorte

Kongen havde engang før krigen brækket den højre arm, og den generede stadig, især når hans majestæt steg til hest og skulle holde tømmerne. Ved røntgenfotografering viste billedet, at den ikke var sat rigtigt pænt sammen, og den skulle derfor mejsles op igen og ordnes bedre.

Operationen forløb heldigvis godt, men det første kongen hørte, da han vågnede efter narkosen, var tyske flyvere, der sendte en lille bombehilsen ned lige uden for villaen og de belgiske ”møl”, der tog til genmæle, og kongen sukkede, ulykkelig ved tanken om at skulle fortsætte livet på den måde.

Jeg bemærkede mig som souvenir et lille stykke af kongens

natskjorte, der alligevel blev klippet op, samt en perlemorsmanchetknop, og jeg havde lyst til at trykke hele verden til mit bryst, så lykkelig var jeg over, at operationen var så godt overstået.”

Efter arbejdet på krigslazaretter i Tyrkiet, Belgien og Rusland fik Valborg Hjorth opgaver i flere krigsfangelejre, blandt andet i Horserød. Hendes sygeplejegering sluttede på Bornholm. Gennem 23 år var hun oversygeplejerske på Blykobbø Sanatoriet, hvor bornholmere med tuberkulose blev plejet.

Valborg Hjorth døde i 1970.

*”Valborg Hjorth – Sygeplejerske ved Øst- og Vestfronten”
Sidetal: 216 (illustreret)
Forlag: Hakon Holm Publishing – i samarbejde med Bornholms Museum
Bogen sælges via landets boghandlere (DBK) og via:
www.hakon-holm.dk/shop
Pris: 275,00 kr.*

Vandring rundt om Hammershus og Hammeren sætter sine spor i landskabet, men går ikke ud over plante- og dyrelivet.

Slider vi for meget på Bornholms natur?

Af Michael Stoltze, biolog og forfatter

Under coronanedlukningen i 2020 og 2021 valfartede folk i større tal end nogensinde ud i naturen. Offentlige mødesteder var lukket på grund af smittefare, men ude i det fri var der ikke lukket, og tidens tendens med at tage mere ud i naturen og lære den bedre at kende fik et gevaldigt boost. Som følge af klimakrisen og naturens og biodiversitetens krise er vi i Danmark og overalt i Vesten mere og mere optaget af vores forhold til natur og af, hvordan vi bevarer naturen, så ikke bare vi selv, men så alle vores medskabninger på Jorden overlever. Vores søgen ud i naturen og ind i naturens magi-

Vandring er blevet populært, og interessen for at lære planter og dyr at kende vokser. Kan naturen på Bornholm holde til det? Ja, skriver biolog og forfatter Michael Stoltze i denne artikel.

ske univers er nok også en søgen efter identitet, ro og fortryllelse i en verden, der med farvel til religionen og goddag til alt det rationelle er blevet fattig midt i al sin materielle overflod. Jagten på roen, genfortryllelsen og samhørigheden med vores levende medskabninger og hele

naturens kosmos er i gang som nyromantisk bølge. Og vi sætter nationale og internationale dagsordener om at leve mere bæredygtigt og give den vilde natur plads.

Det er en glædelig udvikling, der giver håb for fremtiden, men vi er også voldsomt mange mennesker på Jorden. Vi rundede otte milliarder i 2022, og vi når ifølge de seneste prognoser omkring 10 milliarder i 2058, så det er en udfordring at finde plads til den vilde og frie natur, der er så nødvendig for, at vi som mennesker kan føle os frie og fornemme, at der findes noget, der er meget større end os selv.

Midt i debatten om naturen og hvordan vi skal beskytte og genoprette den, møder jeg ofte men-

nesker, der er bekymrede for, om naturen kan holde til, at så mange søger ud i vores relativt små områder med vild natur. Kommer vi til at forstyrre og slide naturen i stykker? Kommer at elske naturen ihjel?

Det korte svar er: Nej – som regel tværtimod. Den slitage, som vandrere forvolder ved at gå ad almindelige trampestier, skaber bar jord og måske lidt erosion på stejle strækninger, som man ser det på for eksempel Nordbornholm, hvor det er meget populært at vandre Hammerknuden rundt. Men slitage er faktisk gavnlige for en del arter i naturen.

Den blottede jord giver et varmt mikroklima, som mange insekter som gravehvepse, jordbier og sandspringere nyder godt af, ligesom sommerfugle holder af at varme sig på stierne.

På den åbne, sandede slette mellem Osand Bugt og Hammerknuden nord for Sandvig er der en boldbane, og der færdes utrolig mange mennesker på kryds og tværs over arealerne. Men på trods af det og faktisk på grund af det, er sletten et sandt eldorado for varmekrævende insekter, og der er store bestande af smalbladet timian og lav hedelyng. Her lever Bornholms største bestand af den temmelig sjældne argusblåfugl, der som larve lever på lyng og som voksen især søger til timianblomster, og her findes

Den store gravehveps Bembix yngler på sletten ved Osand Bugt. (Foto: Michael Stoltze).

Den nye gangbro i Ekkodalen er umådelig populær, og man kommer tæt på planter og dyr, når man går ad den uden at forstyrre naturen. (Foto: Michael Stoltze).

den store, spændende og sjældne gravehveps Bembix som et af de få steder i Danmark.

På steder med sjældne planter kan færdsel i blomstringstiden naturligvis være et problem, fordi blomsterne kan blive trådt ned, og især kolonirugende fugle er følsomme over for færdsel, så i de tilfælde er det vigtigt, at stier leder vandrere uden om de følsomme lokaliteter.

Populære gangbroer

I fugtige områder, der jævnligt bliver oversvømmet, kan færdsel også være både vanskeligt og ødelæggende, så der er det en rigtig god ide af anlægge gangbroer i træ, som man har gjort det over Bastemose og på en strækning i statens nyerhvervede del af Ekkodalen. Det er bekosteligt, men sådanne stier betyder, at man kan gå tørskoet, og at man kan komme tæt på plante- og dyrelivet uden at forstyrre det, så både for enlige vandrere, familier og grupper med guider er sådanne gangbroer – eller boardwalks, om man vil – meget værdsat.

Man skal naturligvis altid færdes hensynsfuldt i naturen, og stier skal ledes uden

om steder med følsomme arter, men overordnet set er den nye interesse for at vandre og opleve naturen på Bornholm og lære det hele at kende glædelig. Det er vejen til, at den bornholmske natur bliver endnu højere værdsat, og at vi får endnu mere god natur i fremtiden på klippeøen.

Den lille argusblåfugl i timian på den megen befærdede slette mellem Osand Bugt og Hammerknuden nord for Sandvig. (Foto: Michael Stoltze).

Bornholmsk comeback i Torvehallerne

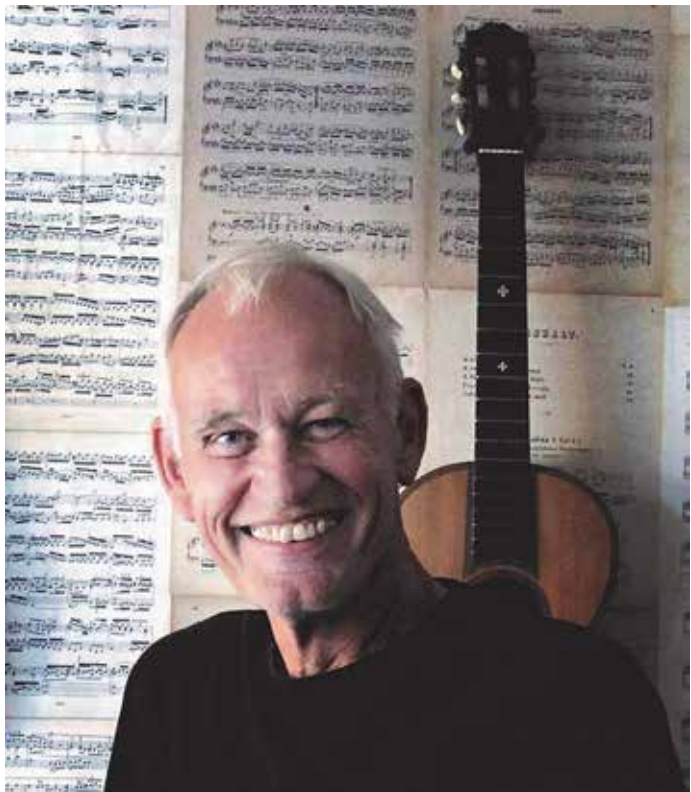
De bornholmske specialiteter har tidligere kunnet købes i Torvehallerne i København, og nu kommer muligheden igen, idet "Den bornholmske Kjömmajn" åbner 1. februar. Det er Susanne Bloch og Finn Harild fra Pastariget i Svaneke, som står bag den nye, bornholmske butik.

De samarbejder med bornholmske virksomheder, og forudsætningen for at få varer på hylderne er klar: Varerne skal enten være produceret på Bornholm af bornholmske råvarer eller af virksomheder med cvr-nummer på Bornholm.

"Bornholm har et kæmpe udvalg af lokale fødevarer, og der kommer fortsat nye produkter og producenter til. Det er det, vi gerne vil vise med butikken. Vi er sikre på, at der vil være en stor interesse for butikken, for i vores gårdbutik på Bornholm møder vi rigtig mange turister, der netop går efter bornholmske produkter," fortæller Susanne Bloch i en pressemeddelelse.

Hun vil også udvikle butikken som et mødested:

"Udover at promovere Bornholm som en fødevarer bliver butikken også et oplagt mødested for bornholmske aktiviteter, hvor man kan få en smagsprøve, møde producenter, få en turistbrochure, få en bornholmersnak eller måske møde tilflytterkonsulent Rune Holm, der fortæller om muligheder for job og bolig på Bornholm og sikkert meget mere."

Guitarbyggeren fra Svaneke

I Svaneke bor en mand, som bygger guitarer. Jakob Bondo Schultz. Som ung lærte han at bygge klassiske guitarer af den anerkendte amerikanske guitarbygger Irving Sloane. Det skete i en periode, hvor de begge boede i Bruxelles i Belgien.

I 2014 flyttede Jakob Bondo Schultz fra København til Bornholm sammen med sin hustru, kunstneren Gitte Helle, og han etablerede sig her som professionel guitarbygger med guitarværksted i Svaneke.

Og nu har han skrevet en bog. Om guitarer. Det er den første danske bog om guitarens historie og de utrolig mange forskellige guitartyper. Her er historien fra de første akustiske strengeinstrumenter i Ægypten for 4000 år siden og frem til nutidens elektriske og digitale guitarer. Bogen giver et bud på, hvorfor guitaren blev verdens mest udbredte mu-

sikinstrument – og hvorfor antallet af strenge, kassens form og hullets størrelse har ændret sig. Og ikke mindst hvad det betød, da der blev sat strøm til guitaren! Udover guitarens lydæssige udvikling og udbredelse i verden kan læseren også møde de største guitarlegender og læse om de opfindsomme guitarfabrikanter som Gibson og Fender. Sidst giver bogen også et indblik i kunsten at bygge en guitar. Bogen er tilsat en masse billeder fra guitarens flerstrengede verden.

*Jakob Bondo Schultz:
"Gitaren"*

*180 sider illustreret.
Forlag: Hakon Holm
Publishing.*

*Bogen sælges via landets
boghandlere og via:
www.hakon-holm.dk/shop
Pris: 300,00 kr.*

Generalforsamling med en god kusk på bukken

Ja, så hadde vi ju altså gjenerålforsamlinj ijæn. Jâ va fost læje ver ikkje å gå derop, for jâ tæjkte ju som så, a ded kunje væl varra læje majed, om jâ kom æjle ikkje. Mæn så va der livæl nåd, der trokk. For enj e ju kommed te å hojla å dænje foreninjen, dæmmeså, å ajle di pena mænjesken, som a der komma dær. For ikkje å snakka om dom, som sedda på toppinj å får hela karrusellen te å kjøre ront. Så astâ kom ja altså. Å ded gjikk, som ded går vær gong, a e enj fosst kommed derop, så e enj glâ for'ed.

Jâ satte maj ner på enj stol å så på. – Bestyrelsen va kommed. Di sâd læje for ver ded longa bored – me Aagesen, dæn j goa å ræja onkelinj frå Amarika, naj, unj-sjyjl, frå Hillerød, i midten. Jâ sâd å kom te å tænjka på hannem Rembrandt – altså ikkje hannem Brandt, for hanj sâd helt nera ver dørn, naj, jâ mener målarinj Rembrandt. Hadde hanj vad i sâlinj, så ville hanj alri hâ målt bormæstrana i Amsterdam, mæn vår bestyrelse. Di e då majed penere – sæl ”Dæn j rælia” vess der æjla kunje ble plâz te hannem på måleriet. Hæjlut vâ'd, a hanj – ”Dæn j rælia” altså – for enj gongs sjyjl hadde ro på sâj. Æjle farer hanj ront hær å dær å ajle vajna. Mæn vår e'd gott, a vi hâr hannem.

Ded gjikke ætte rituåled

Redaktørinj, hanj sâd der å skrev sammen med Linj, å di skrev, så di va helt blå i håud.

Ællen e så dajlit naturli å vess som enj pibel på 17 år. Der ska sje nåd, vår hon e, å gjorr der ente ded, så sorjer hon for, at der gjorr'ed.

Det er sæson for generalforsamlinger, og fabrikant E. Friis Petersen skrev i 1961 et muntert referat på bornholmsk fra generalforsamlingen i hjemstavnsforeningen i København. Af det almindelige referat fra generalforsamlingen fremgår det i øvrigt, at Friis Petersen blev valgt til revisorsuppleant ved samme lejlighed.

Gjenerålforsamlinjen gjikke ætte rituåled. Medlæmmerna kom ente op å slås. Ajle va ju goa venner – æjle åu ble di'ed. Då Ågesen hadde fåd sat møblerna på plâz å sajt, vår hanj mente, a skaved skjulle stå, å fortald om feriabøn j, så'd gott ud alt sammen. Horâ for Ågesen.

Veddebrø te kaffed

Midt unje ded hela fløj Holmgreen op som en trojl. Hanj ville sajt nåd om dænja bâgerinj i Svânika, som ente kunje hitta ud å, a når Holmgren hadde kaffed færdit, så vad fankemaj meninjen, a hanj ville hâ veddebrø å kåger te kaffed – å ente bâgætte. Ded va synj for Holmgreen. Hanj e ju konstnara, å konstnare hâ et følsomt sinj! Ded forsto Aagesen vist ente ræjtitt, mæn ded gjore jâ, for jâ kanj næmli åu så gott li vedde-

brø å kåger, ska jâ sajt!

Så tâu formân j, Tage Rathgen, fat. Hanj e åu enj nætter manj å gjorr sajt gott som kusk på bokkinj. Å hanj hâr goa hæsta å kjøra med. Krabbe Nielsen sâ nåd om rajnskaved. Ded va i orden. Hanj hadde gjort'ed så gott å løvveddom på dørana, som a der slylde kontingent, så ota, a di hadde betalt ajlesammen – næstan då, bâra for å ble fri for å se hannem mera. Hanj hadde ente tåd så majed som fæm øra te å kjøvva brøsokker for te sajt sæl.

Så va der nân j, som mente, a foreninjens æmblem ente va fint nok. Ded skjulle varra majed finere, hælst i gujl – å alrahælst kansje med et pâr briljanter æjle seddan nåd, der lynada lånt væk. Ded gjore ente så majed, om ded kostada et pâr øra mer.

Vi skjulle råva tre gonga

Så va Holmgreen der ijæn. Hanj ville hâ, a vi skjulle dela Borrinjholm i tre ævent læje stora dela. Der ble store opstandelse. Ajle kjikkada på ajle. For væm skjulle så hâ Alminjen? Skjulle skåuinj så kuns varra for dom i midten? Æjle va va meninjen? Ded vaj u ente læt å dela, så ajle ble tilfræssa. – Nå, mæn ded viste sajt ju snært, a hanj ente mente'd så alvorligt. Vi skjulle bâra råva horâ tre gonga, altså når a der va nåd å råva horâ for. Å bagætte skjulle vi råva BOR-RINJ-HOLM. – Ded vaj u et majed gott forslav. Vess ded altså ente e seddan, a Holmgreen hâr tænjkt sajt, a når hanj fikkje voss te å råva seddan, så ville vi ente nøjes me å råva BOR-RINJ-HOLM, mæn så ville vi ble ver me å råva, så ded ble te: BOR-RINJ-HOLM-GREEN! Nå, mæn vi ska ju alti tro ded bæsta, så la voss bâra råva.

Jemmafrå

Nye fødevarer

15 bornholmske gårde er med i dyrkningsfællesskabet, Bornholm Foods, som satser på at producere 100 procent plantebaserede fødevarer af høj kvalitet. Det er nye afgrøder, og ideen er at skabe en stærk planteproduktions-enhed, der er fleksibel og klar til at levere det, som efterspørges i fremtiden. Enheden skal forene forretning, innovation og forskning og ikke mindst give landbruget nye udviklingsmuligheder. Fællesskabet tæller mere end 3.000 hektar af både konventionel og økologisk jord fordelt over hele Bornholm. Nu har Bornholm Foods lejet det tidligere kyllingeslagteri i Hasle, så man selv kan rense og opbevare afgrøderne.

Færgevejen ændres

Ystad Havn har fået et nyt check-in-område for biler, der skal med Bornholmslinjen. Det giver ændringer i den måde, man kører til færgen på. Tidligere tog man et højresving kort efter at være kørt over jernbanen og ind på Södra Dragongatan, men nu skal man fortsætte ned til den rundkørsel, man møder, når man kører fra færgen. Her

tager man første afkørsel til højre – og kommer ind parallelt med de biler, som kører fra færgen. Halvvejs inde mod færgeområdet svinger man så ind på en ny vej til højre mod fem båse til check-in. Projektet skulle betyde plads til cirka 50 biler ekstra i opmarchområdet.

Baltisk Bro genopstår

Foreningen Baltisk Bro er genopstået. Den første udgave af Baltisk Bro var et venskabsbånd mellem Bornholm og Saaremaa i Estland, som blandt andet arrangerede udvekslingsophold for unge mennesker. Forbindelserne er så småt genetableret, og under sidste års kulturuge deltog en delegation på 100 mennesker fra Saaremaa, som blandt andet plantede et venskabsstræ og placerede en venskabsbænk i Svanekerne. På det grundlag ønsker man at fortsætte med en egentlig forening.

Museumsbyggeri begynder i år

Efter flere års planlægning bliver byggeriet af et nyt museum i tilknytning til kunstmuseet i Rø indledt i 2023. Det forudsagde museumsdirektør Jacob Bjerking-Hansen ved nytårskuren i

Bornholms Museum. Byggeriet indledes således i 100-året for byggeriet af Bornholms Museum i Sankt Mortens Gade i Rønne. Dengang var det et stort og moderne museum, i dag er det utidssvarende med dårlig handikapadgang med videre, konstaterede museumsdirektøren.

Allinge-center opgivet

Flere års arbejde med at skabe et center for kultur og idrætsliv sammen med børnehaven og andre tilbud i Allinge, Projekt Nordliv, er endt uden resultat. I december besluttede regionskommunen at trække sig fra samarbejdet om Projekt Nordliv. Herefter opgav bestyrelsen for Bornholms Idræts- og kulturcenter, tidligere Nordlandshallen i Allinge, projektet. Nu undersøges, om der er dele af projektet, hvor kommunen ikke er involveret, som kan gennemføres.

Stort byggeri ved Almegårds Kaserne

Til foråret indledes opførelsen af tre nye bygninger ved Almegårds Kaserne. Det handler også om indkvarteringsfaciliteter, kontorer, undervisningslokaler og meget andet. Byggeriet er budgetteret til 190 mio. kroner og bliver et af de største byggeprojekter på Bornholm. Det skal stå færdig i 2025.

Atletikanlæg renoveres

Selvom det nye kommunalbudget bliver et sparebudget, bliver der penge til at renovere atletikanlægget Rønne Stadion Nord. Det er 14 år siden, anlægget sidst blev renoveret. Derfor skulle der tages en beslutning: Skulle stadionet rives ned, eller skulle det renoveres? Nu sættes der penge af til renovering.

**Sæt
annoncen
i Klippeøen
- den gode
kontakt**

LEHNSGAARD KOLDPRESSET RAPSOLIE

Fremstillet af den fineste afskallede raps.
Dyrket i bornholmsk muld af bornholmske landmænd.
Ren og sund kvalitet til dressing, stegning,
bagning - og grill. Prøv også krydderolierne
og den nye økologiske rapsolie.

Spørg efter den i din butik.
Se mere på
www.lehnsgaard.dk
- eller ring på tlf. 2323 6171

Bornholmerbussen

Linje 866

Daglige afgange:

Ballerup Station • Hovedbanegården • Ystad • **Rønne**

Pladsbestilling: **4468-4400**

www.grahundbus.dk

Altid bornholmer

Følg med i hvad der sker i din hjemstavn.

Abonner på Bornholms Tidendes e-avis og få adgang til:

- Bornholms Tidende som e-avis seks dage om ugen.
Kan læses på PC, tablet og smartphone.
- Lukkede artikler på www.tidende.dk
- Bornholms Tidendes arkiv helt tilbage til den første avis fra den 3. juli 1866.

RABAT

Er du medlem af Bornholms Hjemstavnsforening får du 30% rabat på de første 3 måneder.

Kontakt abonnementsafdelingen på tlf. 5690 3000 eller
mail.abonnement@bornholmstidende.dk

Det med småt: Rabatten ydes ikke til husstande, der har haft abonnement på Bornholms Tidende indenfor de sidste 6 måneder.

Bornholms Tidende

Tråden i bornholmernes historie

AKTIVITETSKALENDER

KØBENHAVN:

Søndag den 5. februar kl. 13.30: Banko.
Søndag den 19. februar kl. 13.00: Fødselsdagsfest.
Søndag den 5. marts kl. 13.30: Banko.
Søndag den 25. marts kl. 13.30: Generalforsamling.

HILLERØD:

Søndag d. 12. febr. kl. 14.00: Teaterdir. Jens Svane Boutrup.
Søndag den 12. marts kl. 13.00: Generalforsamling.

HELSINGØR:

Søndag den 29. januar kl. 12.30: Bornholmermad.
Søndag den 12. marts kl. 13.30: Forfatter Ilse Wederkinck.

ROSKILDE:

Ingen arrangementer meddelt.

NÆSTVED:

Søndag den 26. februar kl. 13.30: Birgitte Borgen Müller Marcussen om russertiden.
Søndag den 26. marts kl. 13.30: Generalforsamling og foredrag om Sabber.

FYN:

Fredag den 10. marts kl. 18.30: Generalforsamling.

JYLLAND:

Søndag den 26. februar kl. 13.30: Generalforsamling på Hvidsten Kro.

Indmeldelsesblanket

Undertegnede ønsker at blive medlem i hjemstavnsforeningen i København - Helsingør - Hillerød - Roskilde - Næstved - Fyn - Jylland

NAVN: _____

ADRESSE: _____

TLF: _____ FØDESTED: _____

Fødselsdato: __ MD: __ ÅR: __ Fødenavn: _____

Mine runde dage må omtales i KLIPPEØEN og Bornholms Tidende

Indsendes til Bent Christiansen, Sognevangen 2A, Sengeløse, 2630 Taastrup. Ønsker du ikke at klippe i bladet så skriv kuponen af. Eller send oplysningerne til:

bent_christiansen@mail.dk

Redaktionen sluttet 15. januar 2023
Deadline næste nr.: 6. marts 2023